

Begravning.

Här i Trelleborg hade de äppna likvagnar.
Dei var en plare i varje hörn och så
sak örer. Hästarne hade svart läcken
som knäpptes på dem. Liken brukade
di lägga i snickerstuen och där låg
dei till begravningen. Vid kyrkogårdens
grunden mötte klockaren och sjång
fram till graven. Tyra man hade
svarta långa band, gravlister, som
de sänkte ned kistan i graven ned.
Kistan stod först på gravstänger
som låg örer graven och när dessa
drogs bort sänktes kistan. När kistan
var sänkt i graven kom prästen fram
och kastade tre gånger jord på
kistan och läste.

Skola.

Jag började skolan vid 8 år och gick där till jag var 11-årig. Den höll på en månad om året ungefär - sen skulle man ha sin böckerna i mars månad. Då fick man rock, väst, en par böjser och en par träskor på hela samfundet. Gamla skolan låg på Norregatan. Skolmästaren hette Dalberg. Där var långa bänkar och vi skrev i sand bred en lång prejspinne. När jag kom från skolan fick jag en fiddlehead och sen åt jag. Läsvana läste jag på kvällen. Vi kalla det "kätters" istället för förklaringar som nu. En hel vinter läste jag på 4:de boken på Dalberg sa "Läs det i kam" och längre kunde jag inte.

"Slå katten ur kumman"

Det var för det mesta på påskafton
som vi slog katten ur kumman. Helt på
torget (Gamla torg) restes en päl och
på den hängdes upp en kumma. Första
gången jag var med var jag 24 år.
Vi hade vår sin häst och led på och
så slog vi på kumman med käppar.
Den som slog sänder kumman blev
"kung" och fick välja vilken fö
han ville till "dräkning". Sen körde
de omkring och visades i staden. Sen
dansades det hela natten i Teater-
salen på "Tre Lejon". Dan efter var
vi fria. Jag vet inte varför det
hette "Slå katten ur kumman". Jag såg
då aldrig någon katt i den.

Lucia.

Lucia fanns inte förr. Här har det
väl bara varit Lucia en 5-6 år. "Då ä
en pjalleri".

Uidsammar.

Förr för alla från Trelleborg till
Skåre på Uidsammar. Det var maj-
stång och där dansade de hela natten
och slog och såg. Ända från Håslöv
kom de. Några majstånga på gårdarna
har jag inte sett här i stan.

Quarten.

Quartensafon hade alla två Gus

ACC. N:R M. 11687:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hända i vårt fönster (Sei kommer
jag ihåg sen jag var så då en
16 år). De sagn hade råd att
köpa en gås hade en till Martins-
afton. Bland slag sig en par
familjer ihop och en gås. En
gus i fönstren hade alla.

Brödkak.

Trägen var stora som soffor och de
skulle äta deggen till det kvakade
i pöngarna. I ugnarna eldade
de med ärtakärl, sån fäsen
plockat kaljarna av. Den tog
de vara på till de skulle baka.
Brödkakorna fälles till i ugnen
på gnisslar. När askan skulle
fas ut ur ugnen gick en för
krypa till — hon var pålyftad
med alla händer. Det kallades
att ta ut lyske.

På Trellehorgs Ängkrarn.

Jag har varit 32 år på ängkrarnen.
För började man 6 om markarna och
slutade 6 på krällen eller började 6 på
krällen och slutade 6 på markarna. Vi
skickade mycket mjöl till Norrland och
Stockholm. Mäster Groth var en riktig
kvällare som gjorde fint mjöl. De
första åren fick jag 15 kr. i bekan.
Efter första kriget (1914) blev det 25
kr. i bekan. Då fanns först 10 balar
som sedan krossades i 25 sikle.
Senare har det blivit 38 sikle, 6 plan-
sikle och 40-50 balar.

Jordbruk och Boskapskötsel.

När jag som barn kom till Trelleborg
fanns det bara låga, halvtäckta ku-
bämningshus i staden. Det fanns flera
bondgårdar. Mitt för det Samskalan
nu ligger låga två bondgårdar. De hade
tuggt ennat yrke de var bara händer.
Nu varande Kentskalen, Nya torget,
Parken och Samskalan var gård. En
gubbe i Tensuertör (Lars Nelson?)
hådde en jorden vid Samskalan.
Den arrenderades av en ambudsman,
Olof Andersson hette han hisst, som
gödde äster om nuvarande Stads-
hotellet. Han hade en gård där.
Där fanns både hästar och kor.
4 hästar var det. Han hade både

drängar och pigor. Det fanns många
i stan som bara var betäder; Jeppe
Larsson hette en och ~~h~~ Klager en.
Lantverkare brukade inte ha jordbruk
och bostad i allmänhet. Jag minns
förestås en bödare som hette Måller,
han hade två hästar och fyra kor.
~~Det fanns~~

ACC. N:R M. 11687:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dei fanns sju källor i Trelleborg:
Hallenkällan, Grennekällan,
Jeppsaus källa, Lullankällan,
Sötekällan och så på tre.

ACC. N:R M. 11687: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Hummerman" förelingen, en sjuk-
kassa, hade alltid "Hummer-
mannen" på i mars månad på
"Tre Ljor".

Rackare.

Karl Gadd i Hammarlöv var rackare.
En gammal trälig man. Rackarna - de
hade ett långt rep och en lång pöle
som de slog ned i jorden. Sen band de
hästen vid pölen med repet och stöck
den med en kniv i hringan. Sen fick
den springa runt om till den stöck.
Rackaren fick aldrig komma mer än till
den nedersta "borännen". Ingen fick
gagna de kärar han haft. Han hade
allt möjligt med djuren att göra.
Han "gillade" grisar, orner. Band en
silketråd om pungen och sen fick
präden sitta - den åt upp kottet.
Många bondkärningar gillade själva
särskilt lammen. Det skulle rackaren

Egentligen gora, men "kringerna"
gjorde det själva när de inte ville
betala packaren. Varför de inte dödade
hästarna själva? - Det får de inte nu
för tiden heller - de ska sändas bort.
Nå, inte hade man fått dåligt an-
seende om man dödat en häst. Jag
vet inte varför packarna var dåligt
kända. De hade med alla sorters djur
än gora - de smittade snin - tog ut
livmodern på snin. Det var "gimant"
än vara med packarna. Det var
inte för än de dödade hästar.

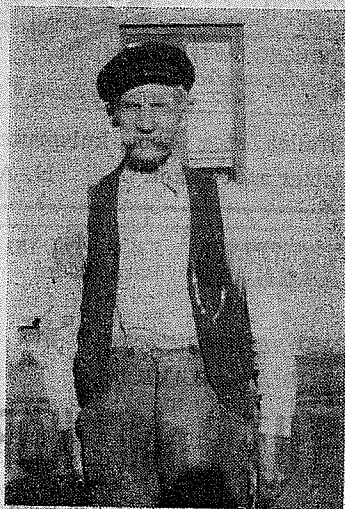
ACC. N:R M. 11687

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trelleborgs Tidningen d. 23/11 1950

De gamle berättar:

92-årige "Nils Möllare"
om den "gamla goda tiden".

Nils Hansson.

De börjar dö ut, de gamla krutgubbarna från mitten av förra århundradet. En ny och vekare generation har kommit i deras ställe. Sportmössklädda, skinnjacksförsedda figurer, som arbetar åtta timmar om dagen, röker cigarretter och anstränger sig att vara stora i orden.

Helt försvunnen är emellertid ännu inte de gamla representanterna för "ärans och hjältarnas folk". Ännu kan man påträffa något enstaka, gammalt vithårigt exemplar av den gamla stammen. Känner ni Nils Möllare? Alias Nils Hansson, Bosatt på Norreg, och genuin trelleborgare till både kropp och själ. 92 år i december. Frisk, kry och vital — och som han själv är mycket mån om att framhålla — i sin krafts dagar. Han sköter sig själv, är inte beroende av någon, lagar sin mat, tvättar och städar — allt efter eget behag.

Ej med stora later och starka ord...

Något i och för sig speciellt märkligt levnadsförlopp har inte Nils Möllare att uppvisa. Även det som sker i smått kan emellertid ofta nog ha sitt intresse, och Nils Möllares

"jordgärning" skäms knappast för sig.

Jag minns den ljuva tiden...

— Jag var två år när jag kom till Trelleborg, berättar Nils Möllare. Vilken skillnad på Trelleborg då och nu! Den nya bebyggelsen, de nya gatorna — allt var då inte ens anat. Små kullerstensbelagda gator, där hästskjutsarna med största möda förmåddas mötas. Inga larmande eller tutande bilar på gatorna, som förresten då för tiden var gassens och grisarnas oinskränkta domäner. Några trottoirer existerade näppeligen. Kanske någonstades, men i allmänhet ansågs nog detta som en onödig lyx. Och husen då? Små, ruckliga backstugesittarhus med halm-tak, vilket ungarna förresten hade oändligt roligt åt att strå för strå skala bort från sina tak. Några stentrappor fanns inte men man gick precis lika bra in och ut i sin stuga på de småländska furuplankorna, som fick tjänstgöra i denna funktion. Trätrapporna var emellertid en hel del husägare till mycket förtret och bekymmer. De pålitligaste upptågsmakarna roade sig att under de mörka vinterkvällarna dra loss trapporna från sina fogar. Därefter bytte man helt enkelt ut dem (trapporna) — och att husvärdarna blev en aning förbluffade, när de efter en kanske något våt kväll kom hem och förgäves försökte igenkänna sin ägandes trappa, är väl knappast något att säga om.

Polismakten utgjordes av några äldre gentlemän, som efter dagens civila knog och slit lade sin panna i mycket bestämda och allvarliga veck för att i göriligaste mån se ut som en "riktig" lagens väktare. Dessutom skrudade man sig i stålhatt — eller hette det kanske stormhatt? — och en präktig guldförsedd uniform, som kom vederbörande att se ut som vilken ståndsperson som helst. Inte undra på att gummorna från landet, som då och då gjorde en tur in till staden, ödmjukt neg som de bästa hovdamer vid synen av denne respektingivande herre.

...då oskulden och friden tätt följde mina spår...

Hade lantgummorna stor respekt för lagens väktare, så var emellertid respekten desto mindre hos stadens ungar och upptågsmakare. I de saftigt mustachprydda polisdignitärernas utrustning ingick även en s. k. käpp som närmast har sin motsvarighet i våra dagars batong. Att stjäla käpp var ett utomordentligt tilltalande nöje. Efter hand blev emellertid lagens väktare allt mera misstänksamma gentemot de små "fröna" och att stjäla käpp blev en alltmer exklusiv sport.

...då lasten var en häxa...

Spriten var fri på den tiden, och i fastigheten, där Teatern nu är belägen gick det livligt till. På vissa kvällar i veckan var det dans, och jublet och larmet från de dansande var öronbedövande. Ungarna varken fick eller vågade sig in i detta "syn-

UNDS UNIV.
OLKMINNES-
ARKIV

M. 11687.

dens näste", men man hängde troget utanför lokalen och fick både höra och se mängder av för barna-ögonen sällsamma händelser. Nere på Hamngatan fanns det en "riktig" sjömanskrog, som lystrade till det föga uppmuntrande namnet "Fördärvet". Trots det var här alltid fullt med folk och det ena slagsmålet avslöste det andra — och att beskåda ett saftigt slagsmål var ett lika omtyckt nöje för ungarna, som indian- och cowboyfilmerna är i våra dagar. I fastigheten, där Hotell Tre Lejon är beläget, fanns i övre våningen en stamkrog för stadens honoratiores. Spriten var som sagt fri och var dessutom oerhört billig, vilket man med bästa vilja knappast kan säga att den är i våra dagar. En toddy kostade 25 öre, och tillhandlade man sig tre st. bier fick man hela 4 öre tillbaka på en tolvskillning.

...då allt utom min läxa, jag lätt och lustigt fann...

Skolgången var det si och så med i Nils Möllares barnaår. De yngre årgångarna kommer säkerligen att med avund tänka på sina gamla farfarsföräldrar eller mormorsföräldrar, när de får höra att omkring 1860 gick man i skolan ungefär en månad varje år. Psalmbok och katekes hette huvudämnena och dessutom läste man Flormans kristendomskunskap. Men hur voro skollärarna då? — "Fähundar", konstaterar Nils Möllare kort och gott. Man fick så o-herrans mycke prygel.

...och sorgen lätt försvann...

Redan i åttaårsåldern kom Nils Möllare till Jöns Nilsson i Maglarp för att tjäna sina första slantar. På sommaren var det att passa korna på betfälten och på vintern att gödsla och fodra kräken. — Ja, de' va' tider de', suckar Nils Möllare. Några större pretentioner hade man inte, men trivdes gjorde man och roligt hade man.

Skära, skära havre...

Vid 21-årsåldern blev Nils Möllare trots allt trött på att vara vallpojke och beslöt sig för att bli möllare — härav tillnamnet "Möllaren". Att vara läropojke i en kvern hade emellertid sina avigsidor. Full militär gradindelning rådde mellan de olika mannarna i kvarnen, och allra sist på rangskalan stod naturligtvis läropojken. Att Nils Möllare var en vanlig volontär bland alla dessa militära ståndspersoner och officerare fick han också känna på på mer än ett sätt. Vid måltiderna lade sig förste drängen till med 2 sillar, andre drängen med en något mindre portion, tredje drängen med en sill o. s. v. Läropojken fick känna sig synnerligen hedrad och nöjd, om han någon gång skulle begåvas med en hel sill. Att få stryk hörde även till dagordningen — prygel minst tre gånger om dagen — annars var det något fel. Till slut blev Nils Möllare faktiskt så van vid denna prygelprocess, att om den någon gång av en eller annan underlig anledning skulle utebli, kände han faktiskt saknad efter denna bestraffningsprocess. — Si de kändes liksom att kroppa kräv-

de en omgång prygel varje da, säger Nils Möllare. O di häringane moderna barnpsykologa, som di säger, kan ja gu rakt inte li.

Det är skönt att ibland få kasta ankar...

Nils Möllare var en orolig natur, och vid en så pass stadgad ålder som 38 år begav han sig hux flux till sjöss. Gift var man, barn hade man, men även en stackars landkrabba kan ibland få lust att komma ut och lufta på sig, säger "Möllaren". Några längre sjöresor blev det dock inte, och företrädelsevis var det hamnarna på Nordsjön och Östersjön, som besöktes. Ångbåtarna gjorde sitt segertåg, och Nils Möllare blev gripen av de fräsande ångmaskinerna i all dess nyhets behag. Någon utbildning hade han inte, men i brist på sådan tog han plats som eldare. Postångaren "Rex" blev det första av ångfartygen han var på och "Svea" den sista. Sjömanslivet blev inte just någon dans på rosor. Betalningen var det si och så med, och stämningen bland manskapet var inte heller alltid den bästa. Däcksfolket hade svårt att dra jämt med de s. k. "svarta djävlarna" i maskinen

och då och då hände det nog att "storsmockan" dallrade i luften.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 11687

ACC. N:R M. 11687

Hem, hem, kära hem...

Efter åtta års sjömansliv blev "Möllaren" åter bofast på terra firma. Sockerbruket blev arbetsplatsen och här stannade Nils Möllare i inte mindre än 35 år d. v. s. till sitt 82:dra levnadsår. — Men så var det också okristligt bra betalt, säger "Möllaren", hela 15 kronor i veckan, och det var mycket pengar på den tiden.

92 år är som sagt nu "Möllaren", som bor i en liten 2-rumslägenhet vid Norregatan. Gubben är full av spänst och vitalitet och tycks trivas storartat. — Man ä ju i sin krafts dagar, säger "Möllaren". Å klaga kan man inte för ja har att så bra, så bra, o säger ja nåt annat, så lyver ja, år löjn e de värsta ja ved.

Spike.

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV